

MUHAMMAD YUSUF IJODIDA ONA VATAN MADHI

Ergashova Mashxura Amandjanovna

*Toshkent imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan
1-son kasb-hunar maktabiona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Yuldasheva Barno Turgunovna

rus tili fani o'qituvchisi

Muhammad Yusuf ijodining eng o'tkir qirralaridan biri ona yurt, el, vatan haqida me'yoriga yetkazib, boshqalarga o'xshatmay yoza olishidir. Shoir shunchaki maqtoqlar tizmasini tizmaydi. U ko'nglidagi yurtga bo'lgan sadoqati, millatga bo'lgan mehri, fidoyi tuyg'ularini qo'shiq qilib kuylaydi. "Bizdan ozod vatan qoladi", "Fidoyilar", "Vatan", "Inshoolloh", "Tilak", "Ona Turkiston", "Vatan madhi", "Alpomishlar yurti bu diyor", "Hayrat", "Izhori dil", "Bobodehqonim", "O'zbekman", "Vatan yagonasan", "Tavallo", "O'zingdan qo'ymasin xalqim", "Mening vatanim", "Inshoolloh", "Sizga aytsam", "Hur o'lkam", "O'zbekiston" va yana boshqa ko'plab vatan mavzusidagi she'rlarida shoir balandparvozlikdan qochib, samimiy satrlarda yurtiga dil izhori qiladi. "Iqror" she'ridagi quyidagi satrlar kishi ko'ngilga surur bag'ishlaydi:

O, ota makonim, Onajon o'lkam,

O'zbekiston, jonim to'shay soyangga.

Senday mehribon yo'q, Seningdek ko'rkam,

Rimni alishmasman bedapoyangga.

Shoir shu ruhda davom etib:

"Parijning eng go'zal restoranlarin,

bitta tandiringga alishmasman men.

Bahorda Baxmalda tug'ilgan qo'zing,

arab ohusidan azizroq menga"

deya ko'nglini ocharkan she'rni o'zbekona kamtarlik hamda g'urur bilan:

"Seni bilganlarga qilaman ta'zim,

seni bilmaganga rahmim keladi" deb tugatadi.

Muhammad Yusufning she'riyatga kiyib kirgan nazmiy yaktagi o'ziniki edi. She'ru shoirlik uning uchun umriy qismatga aylangan edi. U hayotning hamma hashamlariga erishmog'i mumkin edi, biroq hammasidan she'rini, vijdonini baland qo'ydi. Muhammad Yusuf shon-shuhratni tama qilmadi, shuhrat unga yetisholmay, xun bo'lib izlaridan yugurib, so'roqlab yurdi. Dardli, samimiy tiniq she'rlari bilan qisqa vaqt ichida qo'shiqchilikning dimiqib ketgan havosini tozartirishga muvaffaq bo'ldi. She'rlari qo'shiqday o'z ohangi, musiqasi bilan tug'ilgani uchun ham darhol xalq suygan, odamlarning ko'nglidan tez joy olgan mashhur ashulalarga aylanib ketdi. Uning qo'shiqlari maddohlik, quruq qofiyabozligu o'rtamiyonachilikdan yiroq, nimaiki yozgan, aytgan bo'lsa – chin dildan, mehr va muhabbat bilan aytgan edi. Oddiy kundalik so'zi ham shoirning kimligini, hayotdagi tutumi, insoniy qiyofasini bildiradi.

Vatanparvarlik oiladan, oilaviy muhitdagi tarbiyadan boshlanadi. Muhammad Yusuf o'z oilasini bo'lakcha mehr bilan sevuvchi, oilaparvar, bolaparvar inson edi. Buni validai muhtaramasi, uka-singillari, umr yo'ldoshi va qizlariga bag'ishlangan jigarlik, dilbandlik va otalik mehr-muhabbati barq urib ufurib turgan "Onam yig'lar", "Fotima", "Madina", "Uzr", "Rafiqamga", "Ey, jufti halolim", "Lolaqizqaldoq" singari ko'plab she'rlarining hozir ham keng kitobxonlar tilida mehr bilar aytilib, o'qilayotganidan ham bilsa bo'ladi. Shoirning buningdek ta'sirli misrali bilan kitobxon ko'nglidagi yurtsevarlik daraxtining ildizi yanada mustahkamlanadi, barglari ko'rkamlashadi. Zotan, yaxshi she'r mudroq ko'ngillarni uyg'otishi, uyg'oq ko'ngillarning shiddatini oshirishi darkor. Vatan haqida umimiy ruhda yozilgan she'rlar adabiyotimizda istagancha topiladi. Muhammad Yusuf she'rlarinig ulardan farqli jihati, bu hassos shoirning vatan haqidagi she'rlarini o'qiganingizda bevosita O'zbekiston haqida so'z ketayotganini sezib turasiz. Shoir she'rni "O'zbekiston" deya nomlashi, unga beriladigan ta'rif yorqinroq his qilinishi uchundir. Aslida, yuksak va teran ma'nolar ifodasiga xizmat qilgan soddalik hamma murakkabliklardan balandda turadi. Chunki bunday she'rlarni birgina istak bilan yaratib bo'lmaydi.

Muhammad Yusuf vatanparvarlik, millatparvarlik mavzusidagi she'rlarida yurt madhini baland pardalarda o'ta samimiy, to'liqlanib, yonib, ayta oldi. Vatanni e'zozlab, xalq, millat g'ururuni oshufta dil bilan ulug'ladi. Tarixiy shaxslarga, ona tiliga, vatanga, millatga mansub har bir narsaga e'tibori va bu ehtirom bilan baland badiiy saviyada ifodalay olgani she'rlarining ta'sirchanligini yanada oshirdi. Muhammad Yusufning Vatan mavzusidagi she'rlarining ahamiyati shundaki, u vatan haqida shunchaki yozib bo'lmagligini, dililingda yurt sevgisi balqib turmagan bo'lsa, yozganlaring shunchaki tizmalar bo'lib qolishini isbotladi. U XXI asr boshidagi o'zbek she'riyatida vatanparvarlik mavzusidagi she'rlarning eng go'zal namunalarini yaratishi bilan vatanparvarlik lirikasini yuksak pog'onaga olib chiqdi. Bir so'z bilan aytganda Muhammad Yusuf shoir sifatida vatan haqida, xalq haqida qanday yozish kerakligining yuksak namunasini ko'rsatdi. Muhammad Yusuf beshta doston yaratdi. "Ey, dil", "Qora quyosh", "Ko'hna quduq", "Temirlar nidosi", "Osmonning oxiri" kabi asarlarida Muhammad Yusuf talantining yana bir qirrası-dostonnavisligi zuhurlangan. Muhammad Yusuf dostonlarida har bir so'zning o'z o'rni bor. Shoirning so'z qo'llash mahorati mazmun mohiyatiga mos so'zlarni kerakli joyda ishlatishida ko'rinadi. Dostonlarda arxaizmlardan ham, sheva so'zlaridan ham me'yorda foydalanadi muallif. Umuman asar tili, kitob haqida so'z ketganda professor Nizomiddin Mahmudovning quyidagi fikrlarini eslash o'rinli bo'lurdi: "Kitobdagi so'z rost va raso bo'lishi, kitoxonni ishontirishi, tuyg'ulariga ta'sir qilishi yoki, kamida, bu tuyg'ularni qiynamasligi shart. Aks holda, kitobning sariq chaqalik qiymati qolmaydi. Kitob badiiy bo'ladimi, ilmiy bo'ladimi, bundan qati nazar, undagi til tugal, til idroki intizomi uchun ibrat maqomida bo'lmog'i lozim" Muhammad Yusuf she'rlarida ham, dostonlarida ham kitobxon tuyg'usini qiynamaslik, aksincha uni yolqinlashtirish ustivorligini sezamiz. Ishontirish qudratini tuyamiz.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki shoir ijodida Vatanga bo'lgan muhabbatni, el-yurt oldidagi farzandlik burchini hamisha his qilib yashash tuyg'usini, o'z qadrimizga o'zimiz yetishimiz, bo'laman degan el botirim deb yashashi darkorligini ta'sirli misralarda ko'rishimiz mumkin. Shoir Vatan suvratini ko'nglimizda yanada jilolantirib, bir-birimizni avaylab, mehrla umr kechirish istagini lovullatadi. Yurt tinchligi eng ulug' ne'matligi va buning qadriga yetish mas'uliyatini sezdiradi. Muhammad Yusuf dostonlari uning iste'dodining ko'lami, she'riyatning katta – kichik janrlarida, har qanday mavzuda badiiy jihatdan puxta, fikriy teran asarlar yoza olishining isbotidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Xalq so'zi. // 2016-yil 16-dekabr.
2. Ahmedov S., Qo'chqorov R., Rizayev Sh. Adabiyot. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-sinfi uchun darslik. 1-qism. – T.: Sharq, 2013.
3. Ahmedov S., Qosimova B., Qo'chqorov R., Rizayev Sh. Adabiyot-6. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma. –T.: Ma'naviyat. – 2009
4. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 1996.
5. Yo'ldoshev Q., Qosimov B., Qodirov V., Yo'ldoshibekov J. Adabiyot. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik-majmua. – T.: Sharq, 2013.
6. WWW. Google.com
7. WWW. Ziyocom
8. Old. Ziyonet.uz